

LITERATURA. El penúltim premi Pulitzer de ficció es va atorgar a una novel·la poc convencional, publicada en una editorial petita.

El silenci dels homes

VICENÇ PAGÈS JORDÀ

Durant milers de generacions, els homes van sortir a caçar mentre les dones es quedaven a la caverna. Al llarg del paleolític, els homes van descobrir que el silenci facilitava la cacera, mentre que les dones van aprendre a intercanviar informacions precioses que milloraven la vida quotidiana. Avui dia, en les societats més avançades les competències professionals d'homes i dones tendeixen a equiparar-se, però elles conserven una capacitat innata per a la comunicació mentre que ells continuen sent els millors a l'hora de callar. En termes literaris, el recurs femení és el diàleg, mentre que el masculí és la descripció. Pensem, per exemple, en els de Hemingway. El seu conte *El gran riu Two Hearted*, que descriu minuciosament el dia de pesca d'un home solitari, s'ha interpretat sovint com la història d'un soldat que ha de guarir les ferides de guerra... sense que s'hi pugui trobar cap referència a la guerra. Els crítics literaris en diuen «teoria de l'omissió».

La novel·la *Llauners*, de Paul Harding (Beverly, Massachusetts, 1967) segueix aquest solc, ja que hi predominen els silencis, és a dir, les descripcions. Narra les vides que duen un pare i un fill en un llogaret de Maine, i les lacòniques relacions que mantenen entre si. En el llit de mort, el fill –esdevingut un ancià– rememora la infantesa, els pares treballadors, míseros i sorruts. Tant el pare com el fill mantenen bones relacions amb la matèria: el pare és un venedor ambulat que tant pot allisar una paella com adobar un pot de ferro forjat; el fill arriba a cap del departament de dibuix mecànic de l'institut i en el temps lliure arregla rellotges. Al costat de descripcions austeres, a la novel·la hi predominen els passatges barrocs, rics en substantius, que

evoquen l'edat d'or dels Estats Units –Henry Ford encara anava amb pantalons curts–, quan un home podia construir màquines amb les mans i els altres ho podien valorar, aprofitar-ho i meravellar-se'n. A tall d'exemple, el llibre incorpora instruccions per fabricar un niu d'ocell, o retrata la satisfacció demiúrgica de l'home que entén el funcionament de les rodetes i les molles d'un rellotge espatllat i aconsegueix posar-lo en marxa. Llavors existia una continuïtat entre els jocs dels nens i els treballs dels adults. «Què se n'ha fet dels vaixells en miniatura construïts amb escorça de bedoll i fulles caigudes, posats a surar en una aigua freda i transparent com l'aire? Quantes flotes diminutes han sigut empeses cap al centre de les llacunes o enviades rierols avall, carregades de tresors com aglans, plomes negres o pregadéus desconcertats?

Cal apuntar aquestes petites obres d'artesanía boscana a la mateixa llista que els bucs de ferro que solquen els oceans, perquè unes i altres són improvisacions sorgides dels somnis dels homes i totes s'enfonsaran, sigui pel setge dels mars o pel vent de la tardor».

Elogi de la tecnologia. Cada any, el pare llauner visita un ermità que viu enmig dels boscos. Des del moment que aprèn el que l'altre necessita, ja pot prescindir de les paraules. Quan el fill adolescent fuig de casa, el pare el va a buscar; el fill diu vuit paraules, el pare quatre, i tornen cap a casa. Entre els homes, els silencis són una forma eficaç de comunicació. Tanmateix, el pare s'adona que ha malinterpretat la mudesa de l'altra persona que viu amb ell. «El silenci de la meua dona no és el de la paciència de la

gent decent i recta, temorosa de Vós; és el silenci de l'ultratge, de l'amar-gor. És un silenci per guanyar temps.» Arran d'aquest malentès, el pare abandona la família sense escriure ni una nota. Trobarà una altra dona més satisfactòria, que no deixa cap interstici entre el que pensa i el que diu, és a dir, que parla sense interrup-

Llauners es pot llegir com un elogi de la ciència i la tecnologia, però també accepta lectures transcendents. Sigui com sigui, és la novel·la menys sentimental que hem llegit en els últims anys: no hi ha marge per a les manifestacions immaterials, per als desitjos, les emocions. Tan sols som cossos, cilindres, rodetes que giren fins que se'ls acaba la corda. Si hi ha algun altre element, l'autor –coherent amb els personatges i amb la línia narrativa que segueix– l'omet ”

ció, de manera que no té temps d'ocultar ni de mentir.

Un conte zen relata la història d'un monjo savi que, en el llit de mort, es nega a dir res. Els seus deixebles el pressionen tant que a l'últim diu «Foc» i el monestir comença a cremar. Al protagonista de *Llauners* li succeeix el contrari. Abans de morir té ganes d'explicar-se, però el cos es nega a parlar.

«La poesia», segons aquesta novel·la, «rau en el procés humà de destil·lar civilització de la bulliciosa natura». *Llauners* es pot llegir com un elogi de la ciència i la tecnologia, però també

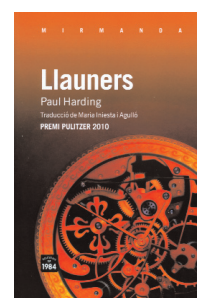
accepta lectures transcendents: l'home és «com un insecte ignorant que es passeja per l'esfera del rellotge sense arribar mai a veure l'esfera sencera, ni el cercle complet de xifres, ni la busca llarga ni la curta». Sigui com sigui, és la novel·la menys sentimental que hem llegit en els últims anys: no hi ha marge per a les manifestacions immaterials, per als desitjos, les emocions. Tan sols som cossos, cilindres, rodetes que giren fins que se'ls acaba la corda. Si hi ha algun altre element, l'autor –coherent amb els personatges i amb la línia narrativa que segueix– l'omet.

Estructura orgànica. *Llauners* és un bon llibre, però no estic segur que sigui una novel·la. De vegades, el lector perd peu, com si l'autor s'hagués deixat endur per les paraules sense tenir en compte la trama ni la psicologia, ni tan sols la realitat (un dels personatges deu tenir uns cent trenta anys). Dit d'una altra manera: pàgines senceres es troben més a prop de la poesia que de la prosa. Llegides en veu alta revelen una força que ja ens agradaria trobar en tota la poesia que es publica (part d'aquesta força l'hem d'atribuir a Maria Iniesta i Agulló, que ha sabut traduir-la amb musicalitat al català). Els salts en el temps, els canvis de narrador, els fragments intercalats d'un llibre apòcrif del segle XVIII i la impossibilitat de consensuar un tema converteixen *Llauners* en una novel·la experimental: no pas en el sentit d'acceptar recursos insòlits per narrar una història, sinó en el sentit que organitza tota la història d'una manera poc convencional, com si es desenvolupés de manera orgànica, viva –espiral o circular, tant és–, amb una certa lentitud, i no pas amb la lògica quadriculada que alguns autors imprimeixen a l'estructura narrativa.

Quan Paul Harding va tenir acabada la novel·la, va temptejar diverses editorials i agents literàries que la van rebutjar. Finalment, es va publicar en una editorial petita, Bellevue Literary Press, especialitzada en llibres de medicina, que en va fer un primer tiratge de cinc-cents exemplars. Al capdavant, era la primera novel·la d'aquest autor. De mica en

mica, però, gràcies en part als llibreters independents, va encadenar les vendes, si bé mantenint-se en unes xifres moderades. Inesperadament, va obtenir el premi Pulitzer, i automàticament Paul Harding va passar a formar part d'un grup selecte que inclou autors com Cormac McCarthy, Michael Cunningham, Philip Roth o Carol Shields.

Quan el temps és un tema important (les coincidències al llarg del temps, el pas del temps, el final del temps), sembla inevitable atribuir al llibre una certa ambició. Certament, Paul Harding és un lector àvid de llibres de física, però també de teologia, i en una entrevista s'ha definit com un «self-taught modern New England transcendentalist». La seva trajectòria ha estat comparada a la de Ventafocs, ja que de ser rebutjat per tothom ha passat a ser festejat per les grans editorials. Sigui com sigui, Harding no va fer cas dels suggeriments d'estandardització que rebia i es va mantenir fidel a la novel·la que havia narrat. Finalment ha estat valorat per llibreters, lectors i jurat, i ha demostrat la vigència de la literatura entesa com a exploració de l'estranyesa. ■

PAUL HARDING
Llauners
Traducció de Maria Iniesta i Agulló
Barcelona: Edicions de 1984, 2012,
192 pp., 18 €